

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Hermes Theologicvs, Id est Synopsis totius Theologiæ,
perspicuè, doctè, subtiliter, ac breviter discussa**

Et In octo Partes ... distincta ...

De Peccatis Et Gratia

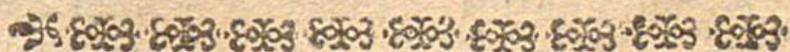
Vindalium, 1646

Cap. VI. De distinctione peccatorum.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38789

DE PECCATIS. CAP.V. 39

Dices 3. absurdum videri, quòd omis-
sio aliquando non sit culpabilis, & tamen
volitio illius sit mala: si enim non
est malum omittere, quomodo malum
est, velle omittere? Respondeo ideo
hoc esse malum quia cum omissio pro-
hibita sit, ea est in se obiectiue mala, etsi
libertate careat. Vnde fit vt libera voli-
tio illius formaliter mala sit; quemad-
modum velle occidere hominem pecca-
tum est, esto postea contingat eum ab
ebrio occidi, adeoque talem occisionem
in se non esse malam.

CAPVT VI.

De distinctione peccatorum.

SECTIO I.

*Quomodo distinguantur peccata ex
parte obiecti.*

CONCLUSIO I.

Peccata distinguuntur specie, ratione
obiectorum.) Ita loquitur S. Tho-

mas 1. 2. quæst. 72. art. 1 & probat in arg. sed contra, quia peccatum est dictum, vel factum, vel concupitum contra legem Dei; sed dicta, vel facta, vel concupita, cum sint actus, distinguuntur specie secundum diuersa obiecta, ergo, &c.

Notandum autem 1. ex corpore articuli, hoc debere intelligi de peccato, ut est actus voluntatis, non verò est quædam deordinatio; quia priori modo comparatur per se ad peccantem qui intendit talem actum voluntarium exercere, in tali materia; posteriori verò per accidens, eo quòd nullus intèdens ad malum operatur; at manifestum est vnumquodque consequi speciem, secundum id quod est per se, non autem secundum id quod est per accidens; quia quæ sunt per accidens, sunt extra rationem speciei.

Hinc autem apertè colligi potest, ex mente S. Thomæ formale peccati commissionis consistere, in ordine positiuo ad obiectum rationi dissonum, non autem in priuatione rectitudinis debitæ. Cum enim res quælibet, per id formaliter constituatur in esse specifico, per quod ab aliis specie distinguitur si peccata specie distinguantur per ordinem ad obiecta, consequens est ut per eundem etiam ordinem in esse specifico constituantur.

DE PECCATIS. CAP. VI. 41

Notandum 2. dubitari posse, an specifica peccatorum distinctio aliunde sumatur, quàm ab obiecto. Respondeo 1. dici posse, eam etiam sumi à fine, quia ut monet S. Doctor art. citato ad 1. finis principaliter habet rationem boni, & ideo comparatur ad actum voluntatis, sicut obiectum: vnde in idem redit, quod peccata differant secundum obiecta, vel secundum fines.

Respondeo 2. propriè loquendo, peccata non distingui specie, per ordinem ad præcepta diuersa, cum sufficienter specificentur ab obiectis. Dicit tamen posse, ex distinctione præceptorum interdum colligi diuersitatem specificam peccatorum, nempe quando præcepta sunt formaliter distincta, non autem si tantum materialiter distincta sint. Dicuntur enim præcepta formaliter distincta quæ respiciunt honestates distinctas, materialiter vero, quæ circa eandem honestatem versantur.

Vnde collige 1. furtum per se loquendo, in ratione furti, non esse nisi vnum specie peccatum, esto lege diuina, & humana prohibeatur: quia vtraque lex ex eodem motivo furtum prohibet, quatenus nempe habet talem disconuenientiã cum coniectu humano. 2. furtum in lo-

co sacro parratum, habere duas malitias specie distinctas, alteram furti, ob dictam rationem, alteram sacrilegij, quatenus continet irreuerentiam diuini cultus, propter quam eiusmodi furtum lege Ecclesiastica prohibitum est. Vnde cum in confessione omnes peccatorum species sint declarandæ, qui aliquid in loco sacro furatus est, eiusmodi circumstantiam confiteri debet.

Respondeo 3. interdum circumstantiam dare nouam speciem peccati, actui malo, nimirum illam quæ infert specialem ordinem deformitatis ad rectam rationem, vt tradit S. Doctor 1. 2. qu. 18. art. 10. Quod vt intelligas, Nota ex art. 11. aliquas esse circumstantias, quæ non habent ordinem ad rationem prohibentem, nisi supposita actus malitia, per ordinem ad obiectum; quomodo non prohibetur quantitas furti, nisi quia furtum ipsum malum est. Aliæ verò sunt circumstantiæ quæ ex se, & independenter à malitia actus, nō habēt ordinē discōuenientiam ad rationem vt cum quis mentitur, ex intentione furandi: furtum enim ex se, & independenter à mendacio malum est, rectæque rationi repugnans. Circumstantiæ ergo posterioris istius generis nouam inducunt speciem peccati, cum priores spe-

DE PECCATIS. CAP. VI. 43.
ciem non mutant, sed malitiam, quam
actus aliunde habet, aggraunt, aut mi-
nuant.

¶ Dices, furari aliquid in loco sacro, est
circumstantia addens nouam peccati spe-
ciem, ex communi sententia; at talis
circumstantia non habet specialem ordi-
nem ad rationem prohibentem, sicut ne-
que quantitas furti: siquidem accipere
rem alienam in loco sacro, non est ma-
lum, nisi quia malum est, rem alienam
accipere, quemadmodum non nisi propter
eandem rationem, malum est rem alie-
nam accipere in magna quantitate. Res-
pondeo negando minorem, est enim ma-
nifestum discrimen inter duas illas cir-
cumstantias, quia etsi per impossibile fur-
tum non esset malum, esset tamen malū,
& rationi contrarium loco sacro iniu-
riam inferre, quæ est circumstantia furti
sacrilegi; at non esset malum, in ea hy-
pothesi impossibili, rem alienam in ma-
gna quantitate accipere.

SECTIO II.

De diuisione in peccata carnalia & spiritualia & susè de luxuria.

CONCLUSIO I.

Peccata diuidi solent in carnalia, & spiritualia.) De hac diuisione agit S. Thomas 1. 2. quæst. 72. art. 2. vbi notat, ea peccata quæ perficiuntur in delectatione spirituali vocari peccata spiritualia; quæ verò perficiuntur in delectatione carnali, cuiusmodi sunt gula, & luxuria, vocari peccata carnalia.

Nec refert, quòd omnia peccata dici possint opera carnis, vt colligitur ex Paulo Gal. 5. non enim sensus est, quod omnia perficiantur in delectatione carnali, sed quòd procedant ab homine, secundum carnem viuentis; seu qui ex sensu carnali aliquo modo initium habent vt notatur in resp. ad 1.

Porro quia deinceps non se offeret commodior occasio agendi de peccato luxuriæ, operæ pertium est quædam hic de eo obseruare, ex multis quæ

DE PECCATIS. CAP. VI. 45
Fufius traduntur à S. Doctore 2. 2. quaest.
153. & 154.

Obferuandum itaque 1. materiam primariam luxuriæ esse voluntates venereas, secundariam verò excessum cuiuslibet rei sensibus gratæ. Posse tamen actû venereum esse licitum, si nimirum debito modo & ordine fiat, secundum quod est conueniens ad finem generationis humanæ; non autem si talis modus & ordo prætermittatur, qui non nisi inter coniugatos seruari potest.

Obferuandum 2. luxuriam meritò reponi inter vitia capitalia, eo quòd finem habet maximè expetitur, nempe veneream voluptatem, cuius appetitu homines mouentur ad multa peccata committenda: filias verò luxuriæ eie cæcitatem mentis, inconsiderationem, præcipitationem, inconstantiam, amorem sui, odium Dei, affectum præsentis sæculi, & horrorem futuri.

Obferuandum 3. communiter assignari sex species luxuriæ, quarum 1. dicitur fornicatio simplex, quæ est. soluti cum soluta. 2. adulterium, quod habet locum, quando vterque, vel alter est coniugatus. 3. incestus, quando res habetur cum consanguinea, vel affini. 4. stuprum, quo virgo violatur. 5. raptus, cum persona

aliqua libidinis causa vi abducitur. Et
6. peccatum contra naturam, quod con-
tingit, quando peruertitur ordo quem
natura postulat, vt possit sequi generatio,
ex actu venereo.

Obseruandum 4. simplicem fornicationem esse peccatum mortale, vt patet, tum ex Paulo ad Galat. 5. vbi ait, eos qui fornicantur, aliaque eiusmodi peccata perpetrant, regnum Dei non consequuturos. Tum quia fornicatio simplex vergit in nocumentum prolis ex ea nascituræ, cum ad educationem hominis non modo requiratur cura matris à qua nutriatur, sed etiã & maximè cura patris, à quo est instruendus, & defendendus: adeoque inter patrem, & matrem necessarium fit vinculum diuturnum & insolubile, per legitimum matrimonium. Nec refert, quod fornicator interdum provideat proli de educatione, hoc enim est per accidens, quia extra matrimonium, non potest per se loquendo, & vt plurimum haberi sufficiens cura prolis. Et aliàs sequeretur pauperes peccare fornicando, non autem diuites, eo quòd isti commodè consulere possunt educationi prolis, non illi.

Obseruandum 5. oscula fieri posse ex triplici fine 1. ex honesta amicitia 2. ob

E PECCATIS. CAP. VI. 47

delectationem sensibilem secundum tactum, quæ iis inseparabiliter coniuncta est. 3. ob delectationem veneream, seu animo fruendi delectatione alicuius actus libidinosi, per imaginationem representati, ac si verè esset præsens. Et quidem oscula primi generis non sunt peccata, etsi coniuncta sint cum aliqua commotione, & delectatione, modo habeatur ratio decentiæ, & vitetur scandalum. Quia cum sint ex se res indifferentes, quibus homo potest bene, aut malè uti, si in finem honestum referantur, fiunt honesta & licita. Oscula verò secundi generis sunt ex se venialia; quia cum quærantur ob delectationem sensibilem, carent debito fine: non tamen speculatiuè loquendo, videntur mortalia; cum enim ea quæ ex causa honesta usurpantur non sint mala, est delectationem quandam sensibilem inseparabiliter adiunctam habeant; incredibile videtur ea esse mortaliter mala, quando præcisè propter huiusmodi delectationem assumuntur. In praxi tamen valde sunt periculosa, eo quòd facilis est transitus à delectatione sensibili, ad veneream; præsertim agendo de osculis quæ sæpius, & cum mora ori infiguntur. Quare ex cõmuni sententia, eiusmodi oscula ob dele-

ctationem sensibilem facta, sub mortali
caueri debet. Obscure denique tertij ge-
neris sunt ex se peccata mortalia; quia
cum delectatio venerea sit mortaliter
mala, quæ ad eam excitandam vsurpan-
tur, eandem malitiam participant.

Observandum 6. tactum partis omni-
no inhonestæ, si fiat ex causa necessaria,
non esse peccatum, etsi inde sequatur tur-
pis commotio, vel etiam pollutio, modo
consensus absit. Esse verò peccatum mor-
tale, si fiat ex intentione delectationis
venereæ, vt ex dictis intelligitur. Et etiã
si fiat ob solam delectationem sensus,
quia hæc in tactibus inhonestis, saltem
in praxi, à delectatione libidinosa sepa-
rari non potest. Quamquã probabilius
existimem, peccari solum venialiter, si
quis raptim se, vel alium eiusdem sexus
inhonestè tangat, ex sola leuitate, aut
curiositate; modo non adsit periculum
consentiendi in turpem delectationem,
aut excitandi pollutionem in se, vel in
alio.

Quòd verò attinet ad tactum partis
honestæ, dicendum 1. eum nullo modo
esse peccatum, si fiat ex causa honesta,
etsi delectationem sensibilem adiunctam
habeat. 2. eum non esse per se loquendo
nisi veniale peccatum, etsi fiat ob dele-
ctationem

DE PECCATIS. CAP. VI. 49
stationem sensibilem ei necessariò ad-
iunctam; vt si alicuius manus aut facies
contrectetur ob delectationem, quæ ex
eius mollitudine, læuitate, temperata ca-
liditate percipitur. Quia aliàs dicendum
esset, eum etiam peccare mortaliter, qui
propriam manum contrectat, aduertens
se delectationem aliquam sensibilem, se-
cundum qualitates tactiles, inde perci-
pere; quòd sanè durissimum est, & à com-
muni piorum sensu abhorrens. Prædicti
tamen tactus facti ob solam delectatio-
nem sensibilem, sine alia rationabili cau-
sa eos honestante, dimittendi sunt sub
mortali, quando periculum est ne addu-
cant delectationem veneream. Porro quæ
de osculis, & tactibus inhonestis dicta
sunt, ad aspectus rerum turpium facile
applicari possunt.

Observandum 7. pollutionem directè
& per se voluntariã, esse peccatum mor-
tale, vt patet tum ex 1. Cor. 6, vbi dici-
tur fornicarios, adulteros, molles, &c ad
regnum Dei non admittendos: ibi enim
per molles intelliguntur, qui delectatio-
nis venereæ causa, extra concubitum pol-
lutionem procurant; quorum proinde
peccatum dicitur mollities. Tum quia
actus ille multò magis vergit in detri-
mentum prolis, quàm fornicatio; cum
de Pecc. C

ita fiat, ut non possit ex eo sequi generatio. Quare cum fornicatio sit peccatum mortale, dubitari non potest, quin ipsa pollutio directe, & per se voluntaria deformitatem mortalem, eamque grauiorem per se loquendo contineat.

Observandum 3. pollutionem non esse culpabilem, quando præter intentionem, & sine periculo consensus, sequitur ex causa honesta, quæ sine aliquo incommodo prætermitti non potest, etsi prævideatur inde sequutura. Vnde non tenetur ex equo descendere, & pedibus iter facere, qui ex equitatione ad pollutionem prouocari solet. Talis enim effectus non censetur tunc voluntarius, sed tantum permissus, maioris boni gratia. Licet autem pollutio sit culpabilis, quando oritur ex causa aliunde mala, ex qua præuisa est secutura; si tamen eiusmodi causa suum proprium finem, & commodum habet, pollutio inde secuta non imputatur ad culpam mortalem, sed ad venialem dumtaxat. Vnde etsi quis peccet mortaliter, ex gulæ affectu ultra modum comedendo & bibendo; non tamen, quatenus præter intentionem pollutio ex tali intemperantia sequitur. Quia scilicet causa illa non dirigitur ex intentione operantis, ad eiusmodi effectum, ut

DE PECCATIS. CAP. VI. 51

supponimus; neque ipsa nisi valde remote ex natura sua, ad eum disponit. Aliunde verò pollutio nō est ex se res mala, vt vel ex eo patet, quia si esset, non liceret eam ex causa honesta permittere; sicut non licet permittere in se homicidium. Quare etsi sub peccato mortali, vitanda sit causa, ex qua homicidium præuidetur secuturum; non tamen ea ex qua pollutio præuidetur secutura, quatenus talis est.

Obseruandum 9. pollutionem quæ in somnis contingit, non esse secundum se malam, siue tota contingat, antequam quis expergescat, siue incepta tantum sit in somno, & in vigilia perficiatur; quia etiam hoc posteriori modo censetur inuoluntaria, nec sine graui incommodo impediri potest. Esse verò peccatum mortale 1. si quis in vigilia aliquid faciat ex intentione, vt pollutio in somnis contingat 2. si expergescat postquam incepta est, in eam ex plena deliberatione consentiat, etsi ei non cooperetur. 3. si gaudeat de ea quæ in somnis omninò cōtingit, ob delectationem veneream inde perceptam; non autem si de illa gaudeat, quia ad sanitatē, vel ad sedādas tētationes conducit. Qua etiam de causa licitum est, simplici affectu desiderare, vt in som-

nis contingat pollutio, per causas naturales; etsi nunquam liceat eam desiderare efficaciter, ita scilicet ut quis ex vi talis desiderij, ad illam disponatur, & prouocetur.

CONCLUSIO II. Peccata diuidi etiam solent in peccata contra Deum; contra proximum, & contra seipsum. Item in peccata cordis, oris, & operis.) Circa priorem diuisionem de qua agitur art. 4. Nota 1. peccata omnia aliquo sensu esse contra Deum, & contra ipsum peccantem: contra Deum quidem, quia omnia repugnant illius legi, ut patet tum ex definitione peccati cap. 1. allatum quia non tantum Deus iubet, ut homo se habeat ordinatè erga ipsum, sed etiam erga proximum, & erga se. Contra ipsum vero peccantem, quia omne peccatum est malum quoddam ipsius peccantis, cum ipsius rationi aduersetur.

Nota 2. speciali quadam ratione aliqua peccata esse contra Deum, alia contra proximum, alia contra ipsum peccantem. Quia enim quædam virtutes nos rectè ordinant erga Deum, ut fides, spes, charitas; aliæ erga proximum, ut iustitia, a iæ erga nos ipsos, ut temperantia, & fortitudo; hinc fit ut peccata quæ repugnant virtutibus primi generis, dicantur

DE PECCATIS. CAP. VI. 53
contra Deum; quæ virtutibus secundi
generis, contra proximum; quæ verò
virtutibus tertij generis contra ipsam
peccantem.

Nota 3. diuisionem illam esse adæqua-
tam, & includere omnia peccata; homo
enim tribus tantùm modis ordinari po-
test, nempe vel ad Deum, quia Dei est; vel
ad proximum, quatenus est animal socia-
le: vel ad seipsum, quia est animal ratio-
nale. Imò si homo esset naturaliter ani-
mal solitarium, sufficeret duplex ordo,
nempe ad Deum, & ad seipsum; adeoque
diuisio peccatorum in peccata contra
Deum, vel cõtra seipsum esset adæquata.

Nota 4. prædictam diuisionem esse
generis in species; cùm enim sumatur
per ordinem ad virtutes, quibus homo
ordinatur ad Deum, ad proximum, & ad
seipsum; illæ vero distinguantur specie
inter se, hinc sequitur peccata iis oppo-
sita, inter se specie distingui.

Circa posteriorem diuisionem; No-
randum 1. ex art. 7. eam non esse secun-
dum varias species completas, sed secun-
dum diuersos gradus peccati; in eadem
specie: sicut enim prius iaciuntur funda-
menta, & eriguntur parietes, quàm ædi-
ficatio domus completa sit; ita peccatum
primò inchoatur, & veluti fundatur in

corde, deinde in ore augmentum capit, ac tandem completur in opere: quatenus etsi peccatum mortale in corde, seu in consensu interno perfici possit, dicitur tamen consummari in opere externo; quia ex se ad illud tendit, ibique sistit.

Notandum tamen 2. prædictam diuisionem aliter sumi posse, vt nimirum peccatum cordis dicatur illud, quòd ex natura sua consummatur in corde, vt infidelitas, & odium: peccatum oris: quod ex se in ore perficitur, vt blasphemia, & contumelia. Peccatum verò operis illud sit, quod ex natura sua perficitur in potentiis externis, qualia sunt homicidium, furarum, &c.

Notandum 3. illud esse discrimen inter peccata, iis duobus modis sumpra, quod peccatum cordis, oris, & operis iuxta primum sensum, non facit tres peccati species, sed tantum tres gradus, aut partes ex quibus vnum peccatum integratur, vt patet in eo qui interiùs consentit in fornicationem, verbisque mentem suam declarat, & opere complet. At iuxta posterioré sensum, peccatum cordis specie distinguitur à peccatoris, & operis, hæcque ab illo, & inter se, vt docet S. Thomas 3. p. quæst. 90. art. 3. ad 1. Cuius ratio est, quia priori modo est vnum

DE PECCATIS. CAP. VI. 55
Sanctum specie obiectum, in genere mo-
ris, adeoque eadem deformitas in pec-
cato cordis, oris, & operis: posteriori ve-
ro sunt tria obiecta specie distincta, to-
tidemque deformitates seu dissonantiae,
cum recta ratione.

SECTIO III.

*De diuisione in peccatum commissionis
& omissionis.*

CONCLUSIO I.

ALia est diuisione peccati, in peccatum
commissionis, & omissionis.) De hac
agit S. Doctor art. 6. ubi docet 1. com-
missionem, & omissionem si spectentur
materialiter, seu in genere naturæ dif-
ferre inter se specie; latè tamen loquen-
do de specie, secundum quod negatio vel
priuatio speciem habere potest. 2. si
commissio, & ommissio spectentur forma-
liter in ordine ad finem, & obiectum
proprium, non differre specie; quia ad
idem ordinantur, & ex eodem motiuo
procedunt. Auarus enim ad congregan-

dam pecuniam, & aliena rapit, & non dat ea quæ dare debet: & similiter intemperans ut gulæ satisfaciatur, & superflua comedit, & ieiunia debita prætermittit.

Hic locus difficilis est quia probabilius videtur peccata commissionis, & omissionis inter se specie differre, ut tradit ipsemet Doctor Angelicus. 2. 2. quæst. 79. art. 2. siquidem peccatum commissionis non tantum materialiter, sed etiam formaliter est aliquid positivum, ex dictis cap. 1. peccatum autem omissionis est mera priuatio actus debiti, atque ens positivum, & priuatio distinguuntur specie, ergo, &c. Confirmatur, nam peccatum commissionis habet positivam repugnantiam cum recta ratione, peccatum vero omissionis priuatiuam duntaxat, atque adeo distinctam specie, atque specifica distinctio peccatorum sumi sumi solet, ex distincta specie repugnata cum recta ratione, seu cum virtute.

Vnde collige 1. peccata commissionis, & omissionis specie distingui, quando opponuntur diuersis virtutibus, ut patet in homicidio, & omissione sacri, quorum illud repugnat iustitiæ, hæc religioni. 2. etiam distingui specie, quando eadem virtuti opponuntur, ut contingit in sacrilega Missæ celebratione, & omissione.

DE PECCATIS. CAP. VI. 57
ne sacri, quæ religioni repugnant.

Quæri hic potest, an diuisio peccati in commissionem, & omissionem sit adæquata. Respondent aliqui negatiuè, quia putant voluntatem interdum conari ad ponendam volitionem malam, nec tamè eam ponere, talem autem conatum esse peccatum, nõ quidem commissionis, cum non sit actus, nec omissionis, cum non repugnet præcepto affirmatiuo.

Verùm sententia oppositã est communis, & tenenda, quia omne peccatum est præuaricatio legis: at duobus tantum modis quis legem transgreditur, vel quia facit quod lex prohibet, vel quia non facit, quod lex præcipit, sicque non potest peccare, nisi aut per omissionem, aut per commissionem. Neque admittendus est conatus aliquis in voluntate, qui non sit actus, quia cum sit entitas realis, & vitalis ab ea elicita, nihil aliud esse potest quàm quidam illius actus. Vnde conari ad volendum, aut nolendum, idem est ac velle, aut nolle; seu producere volitionem, aut nolitionem; ac proinde repugnat, quòd voluntas conetur ad producendam volitionem, & non velit. An autem possit dari pura omisso, dictum est præcedenti capite.

SECTIO IV.

*De diuisione in peccatum mortale
& veniale.*

CONCLUSIO I.

Celebris est diuifio peccati in mortale, & veniale.] De ea agit S. Thomas 1. 2. quæst. 88. cuius art. 1. docet, peccatum mortale, & veniale distingui, ficut irreparabile, & reparabile, peccatum enim dicitur mortale ad similitudinem morbi mortalis, quia ita vocatur, quia inducit defectum irreparabilem, per destitutionem principij vitalis. Sic ergo quia peccatum aliquod destituit principio vitæ spiritalis, quod consistit in ordine ad vltimum finem, talisque defectus reparari nequit per principia intrinseca, sicut neque error qui est circa prima principia, inde fit vt peccatum illud dicatur mortale; quasi irreparabile. Sunt autem alia peccata, quæ habent inordinationem circa ea quæ sūt ad finem, conseruato ordine ad vltimum finem: & hæc sunt reparabilia, adeoque venialia dicuntur.

DE PECCATIS. CAP. VI. 59

Huc refertur, quod à Theologis dici solet, peccatum illud dici mortale, quod mortem infert animæ, id est quod eam priuat vita spiritali, quæ in gratia sanctificante consistit, eamque addicit pœnæ æternæ, quæ est mors secunda. Illud verò veniale appellari, cuius remissio facile obtineri potest: quia non soluit amicitiam cum Deo, neque hominem, priuat illius gratia, sed tantum feruentiorem talis amicitia: usum retardat.

Art. 2. docet 1. peccatum mortale, & veniale differre genere ex obiectis. Interdum enim voluntas fertur in aliquid, quod secundum se repugnat charitati, per quam homo ordinatur in vltimum finem; & tale peccatum habet ex obiecto, adeoque ex genere suo: quod sit mortale. Quandoque vero voluntas peccantis fertur in id, quod in se continet quandam inordinationem, non tamen contrariatur charitati, sicut verbum otiosum, risus superfluus, &c. & hæc peccata dicuntur venialia ex genere suo. Docet 2. quia actus morales recipiunt rationem boni, aut mali, non solum ex obiecto, sed etiam ex aliqua dispositione agentis; contingere quandoque id quod est peccatum veniale ex genere, fieri mortale ex parte agentis, propter malam

60 TRACTATUS

illius intentionem, vt dum ordinat verbum otiosum, ad committendum adulterium; & vice versa, id quod est mortale ex genere suo, fieri veniale propter imperfectionem actus: quia non procedit ex sufficiente deliberatione, vt contingit in subitis motibus infidelitatis.

Art. 3. docet 1. peccatum veniale ex genere, non posse per se primò disponere perfectè & directè ad peccatum mortale ex genere, cum differant specie. 2. peccatum veniale ex genere, posse indirectè disponere ad mortale ex genere; quia ex hoc quòd peccans venialiter, consuescit voluntatem suam in minoribus debito ordini non subiicere, disponitur ad hoc, vt etiam voluntatem suam non subiiciat ordini vltimi finis, eligendo id quod est peccatum mortale ex genere.

Vt autem istam meliùs percipias, Nota 1. peccatum dici veniale tripliciter, nempe ex genere, ex subreptione, & ob paruitatè materiæ. 2. S. Doctorem meritò affirmare, veniale ex genere differre à mortali, quia scilicet habet obiecta, distincta. 3. venialia ex subreptione, vel ex paruitate materiæ, posse in specie conuenire cum mortali, propter idem obiectum; vt communiter admittitur in

DE PECCATIS. CAP. VI. 62
motu indeliberato, & deliberato forni-
cationis; in furto parvæ, & magnæ quãti-
tatis &c. Quia quòd actus sit magis aut
minùs deliberatus; quòd magna, aut par-
ua quantitas sumatur, non est differentia
essentialis, sed tantum accidentalis se-
cundum magis, & minùs. Nec refert
quod peccatum mortale auertat ab vlti-
mo fine, non autem veniale, cum quo
in obiecto consentit; non enim inde ori-
tur specifica distinctio inter hæc pecca-
ta, cum auersio illa non fundetur, nisi in
excessu quoad deliberationem, aut quan-
tatem materiæ; adeòque non dicat ma-
litiã specie distinctam, sed tantum ma-
iorem in eadem specie. 4. S. Doctorem
hic solùm inquirere, an peccatum ve-
niale ex genere suo disponat ad morta-
le, quia de aliis non potest aliqua esse
difficultas, cum ad peccatum mortale
comparentur sicut imperfectum, ad per-
fectum in eadem specie: quare consen-
sus indeliberatus disponit ad delibera-
tum, & paruum furtum, ad magnum; si-
cut calor remissus, ad intensum. Et de iis
peccatis maximè verificatur illud Eccli.
19. Qui spernit modica, paulatim deci-
det.

CONCLUSIO II. Distinctio
peccati mortalis, & venialis non est me-

rè extrinseca.) Explico. quando Catholici dicunt aliqua esse peccata mortalia, alia venialia, hoc duobus modis intelligi potest. 1. ita vt omnia peccata ex se, & natura sua sint mortalia, pœnamque æternam mereantur; dicantur tamen venialia extrinsecè, quia Deus ea non imputat, neque immittit pœnam quam merentur. 2. ita vt non omnia peccata sint ex natura sua mortalia, sed quædam ex propria conditione habeant, vt sint peccata leuia, nec mereantur priuationem gratiæ, aut pœnam æternam. Priori modo recentiores hæretici, post Vvicleffum, volunt peccata quædam dici venialia. Nos cum Catholicis posteriori, vt satis colligi potest ex præcedenti conclusione & adhuc ad maiorem veritatis illustrationem.

Probat, tum quia ex Scriptura dantur quædam peccata, quæ gratiam non expellunt, Proverb. 20. Septies in die cecidit iustus. 1. Ioann. 1. Si dixerimus quia peccatum non habemus, ipsi nos seducimus. Iacobi 3. In multis offendimus omnes: quæ omnia, ex communi Patrum sensu, intelliguntur de peccatis, quæ à iustis & amicis Dei, sine dispendio amicitiae perpetrantur.

Nec dicas; hoc non oriri ex ipsa na-

DE PECCATIS. CAC. VI. 63
tura peccati venialis; sed ex conditione
personæ, seu quia illi à Deo non impu-
tatur: nam præterquam quòd responsio
hæc supponit, peccata non imputari præ-
destinatis, quod falsum esse constat exem-
plis Davidis, Petri, Magdalenæ, &c. ea
non potest accommodari aliaris testimo-
niis, quæ generalia sunt, & agunt de
peccato veniali secundum se, vt habet lo-
cum in omnibus hominibus, etiam iustis
sive sint prædestinati, sive non.

Tum quia autoritate Pij V. & Gre-
gorij XIII. damnatus est inter alios
plerosque, iste articulus, nullum est pec-
catum ex natura sua veniale, sed omne
peccatum meretur pœnam æternam.
Et in Concilio Trident. sess. 6. cap. 11.
docetur, in hac mortali vita quantumvis
sanctos, & iustos incidere in peccata ve-
nialia, nec propterea esse iustos. Et sess.
14. cap. 5. dicitur, nos teneri ad confi-
tenda omnia peccata mortalia, aut venia-
lia quibus à gratia Dei non excludimur,
quamquàm rectè & utiliter in confessio-
ne dicantur, ea citra culpam taceri,
multisque aliis remediis expiari posse.

Tum quia incredibile est, spectato vel
solo lumine rationis, quòd verbi causa,
verbum otiosum, aut furtum oboli, aut
actus vindictæ, sine plena deliberatione

elicitus, sit culpa adeò grauis, vt dissoluat amicitiam cum Deo, & peccantem poenæ æternæ reum constituat. Ista enim spectata in se, leuia sunt, fiuntque adhuc leuiora, si attendatur ad humanam fragilitatem, quâ tantopere ad peccatum inclinamur, vt non possimus, cum ordinariis gratiæ auxiliis, omnia eiusmodi peccata cauere, ex dictis in Tract de Grat.

Nec refert 1. quòd Deus, qui est infinitus, iis offendatur, ea enim infinitas est intrinseca respectu peccati, adeòque non impedit quin cõmittantur peccata ex se leuia, quæque proinde poenam æternam non mereantur. Eò vel maximè quia alioqui dicendum esset, plerosque de facto ob sola peccata venialia in æternum puniri; cùm dubium non sit, quin multi cum iis tantum moriantur, Deusque reddat vnicuique in alia vita, secundum opera sua.

Nec refert 2. quòd peccatum veniale pro nullo bono consequendo, aut malo vitando patrandum sit; hoc enim verum est, sed inde non sequitur, malitiam illius esse infinitam: quia cùm ex se verè peccatum & illicitum sit, id sufficit vt non possit licitè committi, quacumque ex causa.

DE PECCATIS. CAP. VI. 65.

Dices 1. peccatum veniale est contra legem, vt ex eo constat, quia generatim omne peccatum est præuicatio legis, è præcedenti capite; ac præterea quia dubitari non potest, quin peccatum veniale repugnet rectæ rationi, quæ est quædam in nobis impressio diuinæ legis. Respondeo hoc aliquo sensu verum esse, quamquam simpliciter dici non solear, peccatum veniale esse contra legem Dei; quia per legem Dei intelliguntur communiter præcepta obligantia sub mortali, & quorum observatio necessaria est ad salutem, iuxta illud Matth. 19. Si vis ad vitam ingredi, serua mandata. Quò fit vt malint Theologi dicere, peccatum veniale esse præter legem Dei, quàm contra illam; cum homo propter venialia non damnetur, etsi ad tempus propter illa à cœli ingressu retardetur. Sed quicquid sit de modo loquendi, quid vetat quin lege diuina prohibeantur peccata, alia graua, alia leuia, singulisque imponatur pœna proportionata?

Dices 2. quædam sunt peccata graua, etsi in materia leui versentur, nam primus parens peccauit mortaliter comendo pomum. Hinc autem colligitur, omnia peccata ex se esse graua & mortalia, ac proinde quòd interdum sint le-

uia & venialia, oriri ex misericordia Dei. Respondetur id non bene inde colligi, licet enim materia aliqua per se spectata, sit leuis; propter adiunctas tamen circumstantias, potest fieri grauis, ita vt circa illam peccetur mortaliter. Vnde primus parens grauitur peccauit, comedendo de fructu vetito, quia peculiare causæ suberant, propter quas Deus strictam obedientiam ab eo, in re alioqui indifferenti, merito postulabat.

Dices 3. quædam sunt mala, quia à Deo prohibita, ergo distinctio peccati mortalis à veniali, non ex rei natura, sed ex Dei voluntate petenda est. Non sequitur, quia etsi interdum aliquid non sit malum, nisi quia Deus id prohibet; posita tamen eiusmodi prohibitione, quòd operans contra illam peccet mortaliter, aut venialiter, id ex rei grauitate, aut leuitate, non autem ex Dei voluntate petendum est.

Dices 4. interdum à Patribus affirmari, quòd peccata venialia parua sint, id ex Dei misericordia oriri. Respondeo sensum non esse, ex misericordia Dei oriri, quòd peccata venialia in se parua sint, sed quòd parum nobis noceant, quia Deus facit vt ea non negligamus, &

DE PECCATIS. CAP. VI. 67
consequenter vt caueamus mortalia, ad
quæ neglecta disponerent.

SECTIO VLTIMA.

An veniale possit fieri mortale.

CONCLUSIO VNICA.

Peccatum veniale aliquo sensu po-
test fieri mortale.) De hoc agit S.
Doctor art. 4. quæstionis citatæ vbi ait,
peccatum veniale, fieri mortale, posse
tripliciter intelligi. 1. vt idem actus
numero sit iam peccatum veniale, & po-
stea mortale. 2. vt quod est veniale ex
genere, fiat mortale. 3. vt multa pecca-
ta venialia constituent vnum mortale.
Ait ergo peccatum veniale non posse
fieri mortale primo modo, quia ad hoc
requiritur mutatio voluntatis, adeoque
actus distinctus. Posse tamen secundo,
inquantum finis constituitur in peccato
veniali, vel veniale refertur ad mortale,
tanquam ad finem: posse etiam tertio, si
sensus sit, plura peccata venialia facere
vnum mortale dispositiue, vt patet ex di-
ctis: non autem ita vt ex pluribus pecca-

ris venialibus integratur vnum mortale; cum nequidem omnia totius mundi peccata venialia, vni peccato mortali æquiualeant, eò quòd peccatum mortale meretur pœnam æternam sensus, & damni, non autem veniale.

Nota 1. etsi communiter peccatum veniale non transeat in mortale, sine nouo actu voluntatis, sicque sit intelligendum primum àssertum S. Doctoris, non tamen repugnare, eundem specie, & numero actum modo esse peccatum veniale, modo mortale. Hoc patet 1. in actibus externis, potest enim eadem visio manens inuariata, initio fieri ob finem venialiter malum, & postea continuari ob finem mortaliter malum. 2. idem ostenditur in actibus internis voluntatis, nam potest voluntas versari circa obiectum malum, modo cum imperfecta intellectus aduertentia, quæ sufficiat tantum ad veniale, modo cum plena deliberatione, quæ ad mortale sufficiat.

Nota 2. quãdo ait S. Thomas in secunda assertione, veniale fieri mortale, quãdo finis vltimus in eo constituitur, non esse sensum; peccatum esse mortale, diligere magis intensiuè obiectum peccati venialis, quàm Deum, sed illud diligere magis appetitiuè, quàm Deum: quod

DE PECCATIS. CAP. VI. 69

dupliciter contingere potest, 1. explicitè, ita ut quis velit actu formali, & expresso suam fœlicitatem in eiusmodi obiecto constituere. 2. implicitè, ita scilicet ut propter illud paratus sit peccatum mortale committere.

Nota 3. duobus illis modis, quibus ait S. Doctor in eadem secunda assertione, veniale fieri mortale, posse adiungi alios, quorum 1. sumitur ex conscientia erronea; nam proferendo verbum otiosum peccat mortaliter, si putans esse peccatum mortale, ab eo non abstinens. 2. ex contemptu, ille enim peccat mortaliter, qui committit peccatum ex se veniale, quia superiorem, illiusque statuta absolute cõtemnit. 3. ex proximo periculo labendi in peccatum mortale, cum enim teneris cauere peccatum mortale, teneris etiam eodẽ præcepto vitare proximum illius periculum, adeoque mortaliter peccas, si committis peccatum aliàs veniale, quod tibi sit proxima occasio labendi in mortale. Imò actus aliàs ex natura sua indifferens, in tali occasione transit in peccatum mortale, ut si experiaris te facillè in prauum consensum induci ex eo quòd fœminam alloquaris, aut eam aspicias. 4. sumatur ex scandalo inde orto, non enim tantum peccat

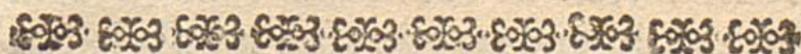
70 TRACTATUS

mortaliter, qui venialiter peccando, sed etiam qui aliquid ex se indifferens operando, est aliis causa ruinæ, vt latius dicetur, vbi de charitate.

Nota 4. contra id quod asserit S. Thomas tertio loco, multa venialia non posse constituere vnum mortale, obiici posse difficultatem illam vulgarem, de furtis leuioribus, quæ tantopere possunt multiplicari, vt perueniant tandem ad peccatum mortale. Verùm respondetur, si furta illa leuia non sint inter se connexa, per affectum peccantis, ad ea se aut formaliter, aut virtualiter extendentem, ex iis non consurgere vnum peccatum mortale furti; quamquàm postea peccatum sit mortale, non restituere rem tot furtis leuibus ablatam, quia materia est grauis, vt supponitur. Si autem furta leuia per affectum operantis inter se colligantur, sic committitur peccatum mortale; non quòd hoc consurgat ex multitudine furtorum venialium, sed quia affectus ille fertur in obiectum graue, quod ad peccatum mortale sufficit. Quod verò contra eandem assertionem asseritur ex Augustino, cum ait, plura minuta dum negliguntur, occidere, intelligendum est dispositiuè, quia ad peccatum mortale disponunt, vt ait S. Doctor ad 1.

DE PECCATIS. CAP. VI. 71

Nota 5. ex art. 6. peccatum mortale non fieri veniale per hoc, quod ei addatur aliqua deformitas pertinens ad genus peccati venialis; non enim diminuitur peccatum fornicantis, quia dicit verbum otiosum, sed magis aggrauatur propter deformitatem adiunctam. Posse tamen id quod est ex genere mortale, fieri veniale propter imperfectionem actus: quia non est perfectè mortalis, defectu sufficientis deliberationis.

CAPVT VII.

De connexion peccatorum & paritate

CONCLUSIO I.

Peccata omnia non sunt connexa inter se.) Ita S. Thomas 1. 2. quæst. 73. art. 1. quod probat, tum quia quædam vitia sunt sibi inuicem contraria, vt avaritia, & prodigalitas; at contraria non possunt simul inesse eidem. Tum quia non est maior connexio inter peccata, quàm inter eorum objecta; at hæc sunt diuersa bona appetibilia, quæ inter se connexionem non habent. Confirmatur,